

Zadanie. Obliczyć granicę

$$\lim_{x \rightarrow 1} \left(\frac{x}{x-1} - \frac{1}{\ln x} \right).$$

Rozwiązanie. Dla $x = 1$ wyrażenie $\frac{x}{x-1} - \frac{1}{\ln x}$ jest nieoznaczone, tj. $\infty - \infty$. Odejmując ułamki otrzymujemy wyrażenie

$$\frac{x \ln x - x + 1}{(x-1) \ln x},$$

które w punkcie $x = 1$ jest wyrażeniem nieoznaczonym typu $\frac{0}{0}$. Stosując regułę de l'Hospitala mamy

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 1} \frac{x \ln x - x + 1}{(x-1) \ln x} &\stackrel{H}{=} \lim_{x \rightarrow 1} \frac{1 \cdot \ln x + x \cdot \frac{1}{x} - 1}{1 \cdot \ln x + (x-1) \cdot \frac{1}{x}} = \lim_{x \rightarrow 1} \frac{\ln x}{\ln x + \frac{x-1}{x}} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 1} \frac{\ln x}{\frac{x \ln x + x - 1}{x}} = \lim_{x \rightarrow 1} \frac{x \ln x}{x \ln x + x - 1}. \end{aligned}$$

Okazuje się, że granica otrzymanego wyrażenia w punkcie $x = 1$ jest nadal postaci $\frac{0}{0}$. Stosujemy zatem ponownie regułę de l'Hospitala

$$\lim_{x \rightarrow 1} \frac{x \ln x}{x \ln x + x - 1} \stackrel{H}{=} \lim_{x \rightarrow 1} \frac{1 \cdot \ln x + x \cdot \frac{1}{x}}{1 \cdot \ln x + x \cdot \frac{1}{x} + 1} = \lim_{x \rightarrow 1} \frac{\ln x + 1}{\ln x + 2} = \frac{1}{2}$$

Ostatecznie szukana granica wynosi

$$\lim_{x \rightarrow 1} \left(\frac{x}{x-1} - \frac{1}{\ln x} \right) = \frac{1}{2}.$$

UWAGA. Obliczając pochodne funkcji w liczniku i mianowniku skorzystaliśmy ze wzoru na pochodną iloczynu funkcji

$$[f(x)g(x)]' = f'(x)g(x) + f(x)g'(x).$$

Reguła de l'Hospitala dla przypadku $\frac{0}{0}$.

Jeżeli dla funkcji $f(x)$ i $g(x)$, mających pierwszą pochodną w otoczeniu punktu $x = a$, zachodzi związek $\lim_{x \rightarrow a} f(x) = \lim_{x \rightarrow a} g(x) = 0$ i jeżeli istnieje granica $\lim_{x \rightarrow a} \frac{f'(x)}{g'(x)}$, to istnieje również $\lim_{x \rightarrow a} \frac{f(x)}{g(x)}$ i zachodzi równość

$$\lim_{x \rightarrow a} \frac{f(x)}{g(x)} = \lim_{x \rightarrow a} \frac{f'(x)}{g'(x)}.$$